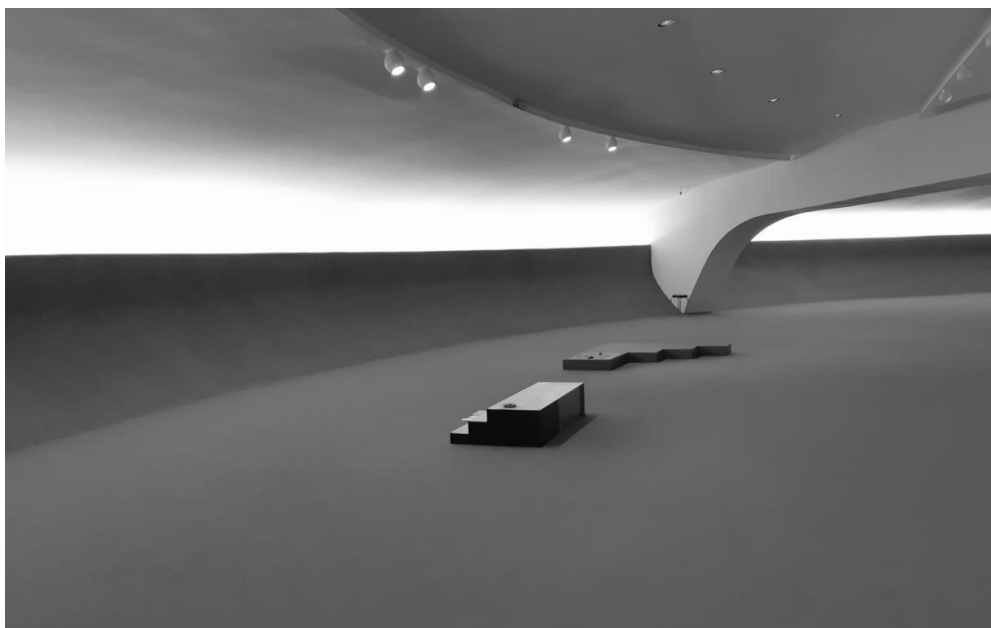

ΠΡΟΣΘΗΚΗ 2021

Museum of Contemporary Art, Rio de Janeiro by Oscar Neimeyer, 1996 ©Dimitris Kouzelis 2021

Στον Οδικό Χάρτη

Για την ανάπτυξη της Διανοητικής Ιδιοκτησίας στην Ελλάδα

Προς: ICC-Hellas, Υπουργεία Ανάπτυξης, Βιομηχανίας, Εμπορίου,
Δικαιοσύνης, ΟΒΙ, ΟΠΙ, ΣΕΒ, ΔΣΑ, ΤΕΕ, Πολιτικά κόμματα, Τύπο
Από: Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ICC

Ημερομηνία: 14.04.2021

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΘΗΚΗ 2021

Ο Οδικός Χάρτης για την Ανάπτυξη της Διανοητικής Ιδιοκτησίας στην Ελλάδα δημοσιεύθηκε στην εκπνοή του 2019, αλλά λόγω κυρίως της επιδημίας κορωνοϊού δεν έτυχε ευρείας δημοσίευσης, ούτε έγινε αντικείμενο δημόσιου διαλόγου. Στο μεταξύ, υπήρξε αρκετή κινητικότητα στον γενικότερο τομέα της καινοτομίας, επομένως το θέμα της Διανοητικής Ιδιοκτησίας και της προστασίας της επανήλθε συχνά στο προσκήνιο. Η κυβέρνηση ανέλαβε νομοθετικές πρωτοβουλίες ή περάτωσε άλλες, οι οποίες ήταν σε εκκρεμότητα, αλλά και διάφοροι Οργανισμοί λάβανε κάποιες πρωτοβουλίες.

Στις παραγράφους που ακολουθούν η Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ICC-Hellas κάνει μια ανασκόπηση των εξελίξεων του τελευταίου διαστήματος και παρουσιάζει τις σημαντικές αλλαγές οι οποίες υπέπεσαν στην αντίληψή μας. Δεν αποκλείεται να κυοφορούνται και άλλες εξελίξεις, όπως η μεταφορά της Διεύθυνσης Σημάτων από το Υπουργείο Ανάπτυξης στον ΟΒΙ, δυστυχώς όμως δεν έχουμε σαφείς πληροφορίες επί του θέματος.

Η Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας θα ανοίξει εκ νέου τον διάλογο με την πολιτική ηγεσία και με όλους τους φορείς, με σκοπό να ενισχυθούν οι θετικές πρωτοβουλίες που δρομολογούνται, αλλά κυρίως να αναβαθμιστούν οι τομείς της Διανοητικής Ιδιοκτησίας που θεωρούνται καίριοι για την τεχνολογική ανάπτυξη, την προσέλκυση επενδύσεων και την οικονομία γενικότερα.

ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΕΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

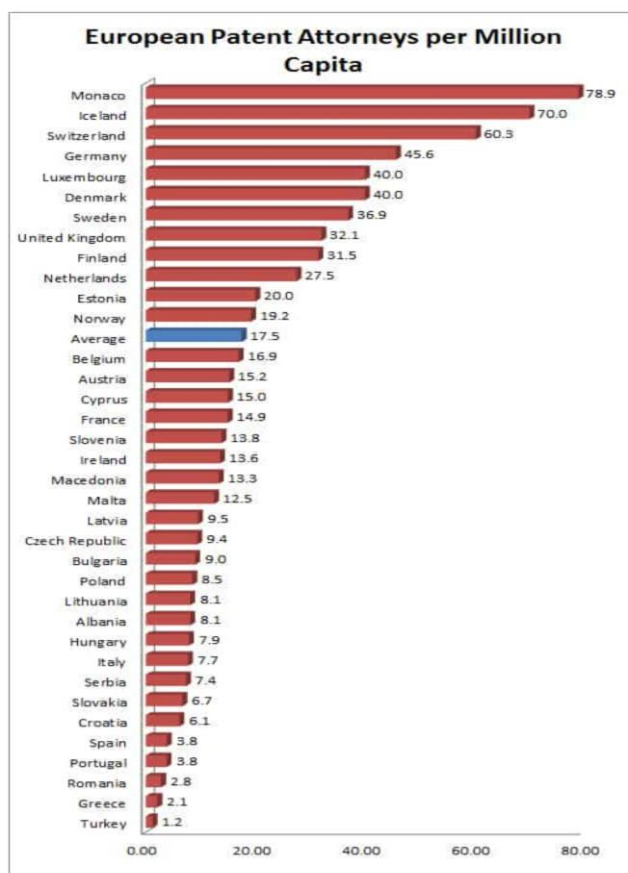
(Δημήτρης Κουζέλης, Μάγκυ Αθανασιάδη, Γιάννης Σκουληκάρης, Αλέξανδρος Λιούμπης, Θάνος Σταματόπουλος)

Πιστοποιημένοι Σύμβουλοι (Patent Attorneys)

Δυστυχώς στον ενάμιση χρόνο που πέρασε από τη συγγραφή αυτού του κεφαλαίου του Οδικού Χάρτη, δεν είδαμε σοβαρή πρόοδο σε αυτόν τον τομέα. Η Ελληνική Ακαδημία Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (EABI) απέκτησε μεν Διοικητικό Συμβούλιο¹, υπέπεσε όμως στην αντίληψή μας μόνο μια πρόσφατη εκδήλωση διαρκείας δύο ωρών. Δεν υπάρχει ιστοσελίδα και η παρουσία στα κοινωνικά δίκτυα είναι ισχνή. Το πρόγραμμα που ανακοινώθηκε αποτελείται κυρίως από σχετικά σύντομα σεμινάρια με γενικό περιεχόμενο, τα οποία δεν είναι δυνατόν να εκπαιδεύσουν έναν πιστοποιημένο σύμβουλο βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Επιπλέον, η EABI δεν φαίνεται να χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία κάποιων από τους 14 Συμβούλους οι οποίοι είναι πιστοποιημένοι από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας

Ας δούμε ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτής της καθυστέρησης και πώς αυτή επιδρά ανασταλτικά στην δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οικοσυστήματος καινοτομίας.

¹ Το ΔΣ της EABI περιλαμβάνει δικηγόρους, πανεπιστημιακούς και έναν εξεταστή του OBI, ενώ προκαλεί έκπληξη η απουσία Πιστοποιημένων Συμβούλων του Ευρωπαϊκού συστήματος πιστοποίησης (European Patent Attorney), που είναι οι μόνοι οι οποίοι έχουν εμπειρία επί του θέματος.

Ο ανωτέρω πίνακας αποτυπώνει την εξαιρετικά χαμηλή θέση στην οποία βρίσκεται η Ελλάδα, σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Σύμβασης για τα Ευρωπαϊκά Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας (European Patent Organisation), όσο αφορά τον αριθμό των Πιστοποιημένων Συμβούλων (European Patent Attorneys). Η πραγματική εικόνα είναι δυστυχώς χειρότερη, διότι

- Από τα 24 εγγεγραμμένα μέλη της λίστας του Ευρωπαϊκού Γραφείου Ευρεσιτεχνιών μόνον 7 έχουν περάσει τις (υψηλής δυσκολίας) «Ευρωπαϊκές Εξετάσεις Πιστοποίησης» (European Qualifying Examination) και είναι σε θέση να συντάξουν και να υποστηρίξουν αυτόνομα μια αίτηση ευρεσιτεχνίας. Αυτός ο αριθμός πιθανό να μας φέρνει μια θέση πιο κάτω στον πίνακα.
- Οι περισσότερες χώρες του πίνακα διαθέτουν μια παράλληλη, εθνική διαδικασία απόκτησης πιστοποίησης, η οποία επιτρέπει στους κατόχους της πιστοποίησης αυτής να εκπροσωπήσουν πελάτες σε εθνικό επίπεδο. Οι Σύμβουλοι αυτοί προετοιμάζονται και στη συνέχεια αποκτούν την Ευρωπαϊκή πιστοποίηση, ώστε να συμπεριληφθούν στην

ανωτέρω λίστα. Δεδομένου ότι η Ακαδημία δεν λειτουργεί, η Ελλάδα δεν έχει το απαραίτητο εκπαιδευτικό πλαίσιο το οποίο να δύναται να προετοιμάσει προσοδευτικά έναν υποψήφιο για τις Ευρωπαϊκές εξετάσεις και η συμμετοχή των λίγων Ελλήνων υποψηφίων στις εξετάσεις αυτές είναι αποτέλεσμα υπέρμετρης προσωπικής προσπάθειας ή/και παραμονής στο εξωτερικό για μεγάλο διάστημα (brain-drain, again).

Είναι επομένως επιτακτική ανάγκη η Ελλάδα να αποκτήσει ένα πλήρες σύστημα το οποίο να προτρέπει νέους επιστήμονες να προετοιμαστούν ώστε να γίνουν Σύμβουλοι Ευρεσιτεχνίας, να επιμορφώνει και να πιστοποιεί τους Συμβούλους αυτούς, και επιτέλους να επιτρέπει την εκπροσώπηση εφευρετών από Πιστοποιημένους Συμβούλους στον ΟΒΙ. Η Ακαδημία είναι το πρώτο βήμα. Το βήμα αυτό πρέπει να ολοκληρωθεί.

Κίνητρα σε πανεπιστημιακούς, πολιτικές σε πανεπιστήμια

Η κυβέρνηση έχει αναλάβει πολλές σημαντικές πρωτοβουλίες στη σωστή κατεύθυνση, και πιο συγκεκριμένα:

1. Δημιουργήθηκε το Τομεακό Επιστημονικό Συμβούλιο Μεταφοράς Τεχνολογίας και Διανοητικής Ιδιοκτησίας, ένα συμβουλευτικό όργανο του ΕΣΕΤΕΚ (Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας Τεχνολογίας και Καινοτομίας και κατ' επέκταση της κυβέρνησης), με πρόεδρο την Κατερίνα Πραματάρη, Partner στο Uni-Fund και Αναπλ. Καθηγήτρια στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, αντιπρόεδρο τον Αλέξανδρο Παπαδερό, Deputy Head of Innovation, Office for Research & Innovation του Πολυτεχνείου του Μονάχου και 13 μέλη διαφορετικών ειδικοτήτων που έχουν επαγγελματικές ή/και ακαδημαϊκές διακρίσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
2. Προετοιμάζεται η πρόσκληση για τη δημιουργία/ενίσχυση των Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας (Technology Transfer Offices, TTOs), τα οποία θα αποτελέσουν την απαραίτητη οργανωτική δομή, ώστε η έρευνα των πανεπιστημιακών εργαστηρίων και ιδρυμάτων να προστατευτεί κατάλληλα ως Διανοητική Ιδιοκτησία, να γίνει γνωστή στους επενδυτές (Business Angels, Venture Capital κλπ.) και στους πιθανούς πελάτες της καινοτομίας, να προσελκύσει κεφάλαια και να γίνει αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και πρόσθετα οικονομικά μέσα τα οποία θα επιστρέψουν στα επιστημονικά εργαστήρια και θα ανατροφοδοτήσουν έναν ενάρετο κύκλο καινοτομίας.

3. Καταρτίζεται νόμος περί δημιουργίας Τεχνοβλαστών (Spin-Offs) δηλαδή το νομικό πλαίσιο το οποίο να διευκολύνει να ιδρύονται

«...εταιρείες οι οποίες έχουν αντικείμενο την εμπορική αξιοποίηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή επιστημονικής γνώσης μελών ακαδημαϊκού ή/και ερευνητικού προσωπικού...»

Οι εταιρείες αυτές είναι οι επόμενοι απαραίτητοι κόμβοι² στον ιστό της τεχνολογίας, καθώς συνδέουν άμεσα και αποτελεσματικά την επιστημονική έρευνα με την αγορά. Κατά τη διάρκεια της εξελικτικής πορείας τους, σκόπιμο είναι οι νεοφυείς επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω τυπικών χρηματοδοτικών θεσμών όπως οι επενδυτικοί άγγελοι (business angels) και οι εταιρείες επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital entities).

4. Τέλος, προετοιμάζεται η αλλαγή των προτεραιοτήτων για την αξιολόγηση και την επαγγελματική ανέλιξη των πανεπιστημιακών, σύμφωνα με την οποία η δραστηριότητα σχετική με ευρεσιτεχνίες θα αποτελέσει ένα σημαντικό κριτήριο αξιολόγησης, ενώ ταυτόχρονα θα μειωθεί η σημασία των δημοσιεύσεων. Η αλλαγή αυτή την οποία προτείναμε στο Κεφάλαιο 3.2.6. του ΟΧ θα είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη, διότι είναι ικανή να δημιουργήσει από μόνη της έναν ενάρετο κύκλο. Σημειώνουμε εν συντομία ότι ενώ μια πρόωγη δημοσίευση μιας καινοτομίας καταστρέφει τη δυνατότητα κατάθεσης και λήψης ευρεσιτεχνίας για πάντα, η έγκαιρη κατάθεση ευρεσιτεχνίας δεν εμποδίζει την μετέπειτα δημοσίευση της έρευνας.

Οι ανωτέρω πρωτοβουλίες δίνουν την εντύπωση μιας πρωτοφανούς θετικής συγκυρίας: δημιουργείται γρήγορα αλλά και αποτελεσματικά το κλίμα αλλά κυρίως το απαραίτητο νομικό πλαίσιο, ώστε το ερευνητικό προσωπικό Ελληνικών πανεπιστημίων και ερευνητικών ιδρυμάτων να αρχίσει να κατοχυρώνει τη Διανοητική Ιδιοκτησία του, να αναζητά κεφάλαια, να ιδρύει νέες εταιρείες ώστε το προϊόν της έρευνας να βρίσκει το δρόμο προς την αγορά, να δημιουργούνται νέες, καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, ένα μέρος των κεφαλαίων να επανατροφοδοτεί τα ερευνητικά κέντρα, κάποιοι ερευνητές και επιχειρηματίες να επιστρέψουν από το εξωτερικό, να δημιουργείται ένας ενάρετος κύκλος.

Η Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ICC-Hellas θα είναι αρωγός σε αυτή την δύσκολη προσπάθεια.

² Μετά από τα Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας

Ψηφιοποίηση τίτλων

Αν και οι Ελληνικοί τίτλοι αποστέλλονται στο EPO για δημοσίευση μέσω του ESPACENET στα αγγλικά, δεν έχει υποπέσει στην αντίληψή μας κάποια πρόοδος όσο αφορά την διάθεση, ελεύθερη πρόσβαση και αναζήτηση αυτών των τίτλων μέσω του Εθνικού Μητρώου. Δεδομένου όμως ότι από την άνοιξη του 2019 οι νέες αιτήσεις για δίπλωμα ευρεσιτεχνίας κατατίθενται μόνο ηλεκτρονικά, τουλάχιστον αυτές είναι ψηφιοποιημένες και θα μπορούσαν να αναζητούνται με ηλεκτρονικές μεθόδους, έτσι ώστε να κάνουν δυνατή την έρευνα και στην Ελληνική γλώσσα.

E-filing

Η ηλεκτρονική κατάθεση για αίτηση ευρεσιτεχνίας έγινε πραγματικότητα. Η εφαρμογή κρίνεται αρκετά λειτουργική, το σύστημα είναι σε μεγάλο βαθμό διαθέσιμο και θεωρούμε ότι σε αυτόν τον τομέα έγινε σημαντική πρόοδος, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορούν να γίνουν περαιτέρω βελτιώσεις, ιδίως όσο αφορά την εργονομία του συστήματος.

Ιστοσελίδα www.obl.gr

Η ιστοσελίδα του OBI απέκτησε μεν νέα όψη, δυστυχώς όμως το περιεχόμενο είναι ιδιαίτερα φτωχό, πολύ κατώτερο του Οργανισμού και του ρόλου τον οποίο καλείται να επιτελέσει. Είναι παντελής η έλλειψη στατιστικών στοιχείων³, τα οποία είναι ιδιαίτερα χρήσιμα στη χάραξη βιομηχανικής πολιτικής, τη στιγμή που η χώρα θέλει να επενδύσει στην καινοτομία. Ως θετικό παράδειγμα παραθέτουμε την ιστοσελίδα του αντίστοιχου Πορτογαλικού Οργανισμού⁴, η οποία παρουσιάζει το στρατηγικό πλάνο κάθε έτους, ένα πολυσέλιδο και λεπτομερή απολογισμό κάθε παρελθόντος έτους με πολλά στατιστικά στοιχεία και αναλύσεις, οικονομικά στοιχεία, ισολογισμούς και πολλά άλλα δεδομένα.

³ Δεν υπάρχουν για παράδειγμα, στοιχεία του αριθμού των καταθέσεων ανά έτος, του ποσοστού των ιδιωτών σε σχέση με τους θεσμικούς καταθέτες, του ποσοστού των αιτήσεων που συνεχίζουν σε διεθνή κατάθεση, του μέρους όρου ζωής των διπλωμάτων, των καταθέσεων ανά τεχνικό πεδίο και ανά έτος και πάρα πολλά άλλα που να αντικατοπτρίζουν την εφευρετική δραστηριότητα στη χώρα μας.

⁴ Στον Οδικό Χάρτη 2019 έχουμε αναφέρει ότι η Πορτογαλία ξεκίνησε πολύ πιο χαμηλά από την Ελλάδα σε αριθμό ευρεσιτεχνιών και σήμερα μας έχει ξεπεράσει κατά πολύ και έχει φτάσει σε διπλάσιο αριθμό διεθνών καταθέσεων.

Μετάφραση αιτήσεων και τίτλων στην ελληνική γλώσσα

Όταν ένας καταθέτης κάνει μια πρώτη αίτηση στον OBI στα Αγγλικά, λαμβάνει ημερομηνία προτεραιότητας, την οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει σε μία επακόλουθη κατάθεση, για παράδειγμα ενός PCT⁵. Η ημερομηνία αυτή είναι έγκυρη, έστω και αν δεν προσκομίσει ταυτόχρονα μετάφραση στα Ελληνικά.

Πρόκειται για μια θετική πρόβλεψη, της οποίας όμως οι θετικές συνέπειες ακυρώνονται στη συνέχεια, καθώς ο OBI απαιτεί εκ των υστέρων, εντός τετραμήνου, μετάφραση στα Ελληνικά⁶.

Θα βλέπαμε ως ένα θετικό βήμα την κατάργηση της συστηματικής απαίτησης της μετάφρασης στα Ελληνικά σε τόσο πρώιμο στάδιο, ώστε να ελαφρυνθεί το οικονομικό βάρος του καταθέτη. Μια ενδιαμέσια λύση θα ήταν να προσκομίζεται μόνο η μετάφραση του τίτλου, ή ακόμα και της περίληψης.

Ποιότητα υπηρεσιών και χρονική διάρκεια

Το σημαντικότερο πρόβλημα του Εθνικού συστήματος συνεχίζει να είναι ο χρόνος σύνταξης και αποστολής της Έκθεσης Έρευνας (ΕΕ) από τον OBI (timeliness). Δυστυχώς δεν παρατηρήσαμε κάποια βελτίωση στη χρονική διάρκεια που απαιτείται για τη λήψη της Έκθεσης Έρευνας. Στις περισσότερες περιπτώσεις η ΕΕ φτάνει πολύ αργά στη διαδικασία (μετά τους 11 μήνες), οπότε δεν χρησιμεύει στον καταθέτη ως ένδειξη για το αν θα προβεί σε περαιτέρω κατάθεση, π.χ. μιας αίτησης PCT. Ο καταθέτης είτε θα προβεί στα σημαντικά έξοδα της διαδικασίας PCT, τα οποία συχνά περιλαμβάνουν υψηλές αμοιβές πιστοποιημένων συμβούλων του εξωτερικού και τα οποία θα είχε αποφύγει αν είχε λάβει έγκαιρα την ΕΕ, είτε θα εγκαταλείψει, εγκαταλείποντας έτσι για πάντα μια δυνητικά εκμεταλεύσιμη καινοτομία.

⁵ Επιπλέον, αν ένα φυσικό πρόσωπο που κατοικεί στην Ελλάδα ή έχει Ελληνική υπηκοότητα, θελήσει να κάνει αίτηση PCT, επωφελείται έκπτωσης της τάξης των 1.100 ευρώ.

⁶ Η απαίτηση για την ελληνική μετάφραση προκύπτει από το ΠΔ 1883/1990 και από το Ν. 4325/1990 και σχετίζεται με μια απαρχαιωμένη απαίτηση του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και τις εφευρέσεις που αφορούν την εθνική άμυνα της χώρας. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει μηχανισμός ελέγχου των εφευρέσεων, ώστε να αξιολογούνται οι εφευρέσεις που αφορούν την εθνική άμυνα, η απαίτηση είναι περιττή.

Σε καμμία περίπτωση ο εφευρέτης/καταθέτης δεν μπορεί να πείσει κάποιον επενδυτή να επενδύσει κεφάλαια στην εφεύρεσή του, διότι δεν θα έχει στα χέρια του ένα θετικό αποτέλεσμα της ΕΕ, το οποίο να δίνει τουλάχιστον μια ένδειξη ότι η εφεύρεση είναι νέα και εφευρετική, άρα έχει πολλές πιθανότητες να λάβει ένα Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας.

Τον Ιούνιο του 2020 το ΔΣ του OBI αποφάσισε να μειώσει το τέλος έρευνας κατά 100 ευρώ, ώστε να αυξήσει τον αριθμό των αιτήσεων, και πρόσφατα ο Υπουργός Ανάπτυξης ανακοίνωσε ως επιτυχία την αύξηση αυτού του αριθμού.

Δυστυχώς, δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε, για τους εξής λόγους:

- Η μείωση κατά 100 ευρώ μιας διαδικασίας που στα 3 πρώτα χρόνια κοστίζει πάνω από 15.000 ευρώ είναι αριθμητικά αμελητέα.
- Η μείωση αυτή δίνει το λάθος μήνυμα: ενθαρρύνει κάποιον πολύ μικρό καταθέτη να καταθέσει άμεσα, χωρίς ταυτόχρονα να τον πληροφορεί ποιές είναι οι διαδικασίες και τα κόστη που ακολουθούν: σωστή σύνταξη από εξειδικευμένο/πιστοποιημένο Σύμβουλο Ευρεσιτεχνίας, μετάφραση από εξειδικευμένο μεταφραστή, κατάθεση PCT, ερμηνεία των ευρημάτων της (Ελληνικής και Ευρωπαϊκής) Έκθεσης Έρευνας, πολλαπλές καταθέσεις στην λεγόμενη «Εθνική Φάση» και πολλά άλλα. Μην γνωρίζοντας αυτή την πολυπλοκότητα, ο μικρός καταθέτης θα σταματήσει στην πρώτη κατάθεση, στο εθνικό επίπεδο. Η αίτησή του όμως θα δημοσιευθεί, και αν είναι ενδιαφέρουσα, θα γίνει αντικείμενο νόμιμης αντιγραφής από π.χ. μια πολυεθνική εταιρεία. Τα δικαιώματά του εκτός Ελλάδος, θα έχουν χαθεί για πάντα.
- Όταν το σύστημα πάσχει κυρίως λόγω των καθυστερήσεων στη σύνταξη της ΕΕ, ο μεγαλύτερος αριθμός αιτήσεων που θα κατατεθούν, θα αυξήσει τον φόρτο εργασίας των εξεταστών του OBI. Δεδομένου ότι ο αριθμός των εξεταστών βαίνει μειούμενος (και παραμένει πολύ μικρός, όπως έχουμε ήδη τονίσει), ο μεγαλύτερος αριθμός καταθέσεων θα επιβραδύνει ακόμα περισσότερο τη σύνταξη της ΕΕ. Η καθυστέρηση αυτή δεν σημαίνει κάτι για έναν μικρό καταθέτη, ο οποίος δεν σκοπεύει να πάει την αίτησή του σε διεθνές επίπεδο. Θα πλήξει όμως καίρια τους καταθέτες οι οποίοι έχουν σκοπό και τα οικονομικά μέσα, ώστε να προχωρήσουν σε διεθνείς καταθέσεις, αρχίζοντας π.χ. από το PCT. Οι καταθέτες αυτοί θα χάσουν τη δυνατότητα να δουν έγκαιρα την Έκθεση Έρευνας του OBI, ώστε να αναδιαρθρώσουν και να αναδιατυπώσουν τις αξιώσεις τους, ώστε να βαδίσουν στη διεθνή σκηνή καλύτερα προετοιμασμένοι. Οι μετέπειτα διορθωτικές

κινήσεις στις αιτήσεις αυτές θα κοστίσουν πολύ πιο ακριβά, καθώς θα γίνουν, κατά κόρον, από ξένους Πιστοποιημένους Συμβούλους Ευρεσιτεχνίας (European, American... Patent Attorneys), μια ειδικότητα που, όπως αναλύσαμε στο κεφάλαιο 3.1.1. σπανίζει την Ελλάδα.

Εν κατακλείδι, η μείωση των τελών έρευνας και των τελών της Αιτιολογημένης Έκθεσης η οποία αποφασίσθηκε αργότερα, δίνουν το λάθος μήνυμα στους μικρούς καταθέτες, διότι τους παρακινούν σε μια πορεία χωρίς αποτέλεσμα και τιμωρούν τους καταθέτες οι οποίοι έχουν οικονομικά μέσα και συγκεκριμένη στρατηγική για να προβούν σε διεθνείς καταθέσεις.

Σημειώνουμε ότι η **ποιότητα** της Έκθεσης Έρευνας είναι καλύτερη του προσδοκώμενου από ένα πολύ μικρό Γραφείο, με μόνο επτά εξεταστές, καθένας των οποίων εξετάζει ένα πολύ μεγάλο φάσμα της τεχνολογίας, πράγμα που αποκλείει την εξειδίκευση, την εμπάθυνση, την απόκτηση της εμπειρίας των εξεταστών του ΕΡΟ. Η Έκθεση Έρευνας του ΟΒΙ συνεχίζει να είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για τη λήψη σημαντικών, δαπανηρών αποφάσεων, τόσο για τους εφευρέτες όσο και για την Εθνική οικονομία.

Επομένως, θα βλέπαμε ως θετική εξέλιξη την πρόσληψη επιπλέον εξεταστών, οι οποίοι αφού εκπαιδευτούν σωστά, θα μπορέσουν να μειώσουν αισθητά τον μέσο χρόνο που απαιτείται για την σύνταξη της Έκθεσης Έρευνας και έτσι να συμβάλουν θετικά στο Ελληνικό οικοσύστημα καινοτομίας. Η πρόσληψη εξεταστών θα βελτίωνε τον λόγο Εξεταστές/Σύνολο Προσωπικού, ο οποίος στο περίπου 7% είναι ιδιαίτερα χαμηλός, όπως ήδη τονίσαμε στο κεφάλαιο 9.2.1 του Οδικού Χάρτη.

Η πρόσληψη εξεταστών θα έχει και ένα επιπρόσθετο θετικό αποτέλεσμα σχετικά με μια ενδεχόμενη μετάβαση από το δηλωτικό στο ουσιαστικό σύστημα. Συγκεκριμένα, ο αυξημένος αριθμός εξεταστών θα καταστούσε δυνατό ένα περιορισμένης έκτασης σύστημα πιλοτικής ουσιαστικής εξέτασης, χωρίς αλλαγή του υπάρχοντος νομικού πλαισίου, σε τεχνικό πεδίο όπου θα υπάρχει ικανός αριθμός αιτήσεων και καταρτισμένων εξεταστών. Στο πιλοτικό αυτό σύστημα η αιτιολογημένη γνώμη θα διευκολύνει την τροποποίηση των αξιώσεων σε αλληλεπίδραση με τον εξεταστή και θα οδηγεί σε χορήγηση διπλώματος με δεδομένη, σημαντικά υψηλότερη νομική ισχύ.

Αντιθέτως, η πρόσληψη επιπλέον διοικητικών υπαλλήλων δεν θα είχε καμμία θετική επιρροή και θα χειροτέρευε την εικόνα του ΟΒΙ, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, καθώς ο ήδη πολύ χαμηλός λόγος των εξεταστών ως προς το σύνολο του προσωπικού θα μειωνόταν

Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ICC

περαιτέρω και, πιο σημαντικό, ο χρόνος ολοκλήρωσης της Έκθεσης Έρευνας (timeliness) δεν θα μειωθεί.

4. ΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΣΗΜΑΤΑ (TRADEMARKS)

Μεταφορά των Εμπορικών Σημάτων στον ΟΒΙ

Το νομοσχέδιο που κατατέθηκε στη Βουλή για ψήφιση στις αρχές Απριλίου 2021 προβλέπει την μεταφορά όλων των δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης Σημάτων από τη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων στον Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας.

Η Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC-Hellas) χαιρετίζει αυτή την πρωτοβουλία, την οποία είχαμε εισηγηθεί στον Οδικό Χάρτη από τα τέλη του 2019 (βλ. 9.2.1, σελ. 79).

Είναι φυσικό το σχέδιο νόμου να μένει μόνο στις βασικές κατευθύνσεις και να μην ρυθμίζει όλες τις πτυχές της πολύπλοκης μετάβασης μιας διοικητικής ενότητας από ένα Υπουργείο σε έναν Οργανισμό. Μια τέτοια μετάβαση για να κριθεί επιτυχής θα πρέπει:

- να έχει τη στήριξη των ανθρώπων που θα κληθούν να την υπηρετήσουν, δηλαδή και των εργαζομένων που καλούνται να μετακινηθούν αλλά και αυτών που θα υποδεχθούν νέους συναδέλφους,
- να προβλέπει την αναδιοργάνωση του ΟΒΙ, ώστε να γίνει βέλτιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, το οποίο λογικά θα είναι υπεράριθμο,
- να προβλέπει την επανεκπαίδευση του υπάρχοντος προσωπικού σε νέες δεξιότητες, αποφεύγοντας όσο το δυνατόν την πρόσληψη νέου⁷,
- να καταρτιστεί χρονοδιάγραμμα ενεργειών, το οποίο να ενσωματώνει τα ανωτέρω

Πρόκειται για μια σημαντική απόφαση στη σωστή κατεύθυνση. Η υλοποίησή της όμως εγκυμονεί πολλούς κινδύνους, εκ των οποίων ο σημαντικότερος είναι η αποξένωση των εργαζομένων του Υπουργείου από το εγχείρημα. Μία αναδιοργάνωση αυτής της έκτασης, αν δεν γίνει με τη στήριξη ή τουλάχιστον με την ανοχή των εργαζομένων, θα οδηγήσει στην

⁷ Έχουμε ήδη τονίσει ότι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μόνη ειδικότητα ο οποία απαιτεί προσλήψεις στον ΟΒΙ είναι αυτή των Εξεταστών Ευρεσιτεχνίας. Η μεταφορά των σημάτων θα απαιτήσει την πρόσληψη ή μετάταξη επιπλέον 3-4 εξεταστών σημάτων.

Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ICC

απώλεια της πολύ σημαντικής συσσωρευμένης εμπειρίας τους, τη δημιουργία αποθέματος ανεκτέλεσης εργασίας (backlog), σε καθυστερήσεις στην εξέταση των σημάτων με αποτέλεσμα την απώλεια δικαιωμάτων την οποία ήδη παρατηρούμε στον ΟΒΙ, την επακόλουθη δημιουργία κακού εργασιακού κλίματος και πολλά άλλα.

Ευελπιστούμε το δύσκολο αυτό εγχείρημα το οποίο στηρίζουμε να επιτύχει, και να ανοίξει το δρόμο σε νέες συγχωνεύσεις φορέων της Διανοητικής Ιδιοκτησίας.

Ο Νόμος 4712/2020

(Δώρα Ζάχου)

Ο νόμος 4712/2020 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων τέθηκε σε εφαρμογή το καλοκαίρι του 2020 και μεταξύ άλλων κρίσιμων ρυθμίσεων, προέβλεπε τη σύσταση της Διυπηρεσιακής Μονάδα Ελέγχου Αγοράς (ΔΙΜΕΑ). Η ΔΙΜΕΑ αποτελεί τη νέα εποπτεύουσα αρχή για την εφαρμογή και διαχείριση της εποπτείας στο πεδίο της προστασίας καταναλωτή, αξιοποιώντας τα πρότυπα και εργαλεία του ν. 4512/2018 για την εποπτεία της αγοράς. Ελπίζουμε η νέα υπηρεσία να επιτύχει στα καθήκοντα που της ανατέθηκαν αν και είναι κρίσιμο να τονιστεί πως για την επιτυχή λειτουργία του νέου πλαισίου, απαιτούνται κρίσιμες βελτιωτικές παρεμβάσεις.

Η προτεραιότητα και η επικέντρωση των προσπάθειών της ΔΙΜΕΑ στους ελέγχους που διεξάγει για την τήρηση των μέτρων κατά του Covid-19 είναι αυτονόητη, για το λόγο αυτό σε επόμενη έκδοση του Οδικού Χάρτη θα γίνει απολογισμός και προτάσεις για τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας της και στην καταπολέμηση του παρεμπορίου.

5. Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ (COPYRIGHT)

Δικαιούχοι

(Δάφνη Παπαδοπούλου)

Σχετικά με το ζήτημα της προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο υπήρχαν εξελίξεις σε νομοθετικό επίπεδο.

Ειδικότερα πραγματοποιήθηκαν δύο τροποποιήσεις του σχετικού νομοθετικού πλαισίου κατά τη διάρκεια του 2020. Με το άρθρο 25 ν. 4708/2020 (Α' 140/21.7.2020) αντικαταστάθηκε στο σύνολο του το άρθρο 66Ε ν. 2121/1993. Σκοπός της τροποποίησης ήταν να διευρυνθεί το θεσμικό οπλοστάσιο της Επιτροπής για τη Γνωστοποίηση Διαδικτυακής Προσβολής Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Συγγενικών Δικαιωμάτων (ΕΔΠΠΙ), ώστε να καταστεί δυνατή η έκδοση αποφάσεων που επιτρέπουν τη δυναμική προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων στο διαδίκτυο (dynamic site blocking). Βάσει της εν λόγω τροποποίησης η ΕΔΠΠΙ μπορεί πλέον να διατάσσει τη διακοπή πρόσβασης παράνομου περιεχομένου σε ονόματα χώρου που αντιστοιχούν σε ιστοτόπους-αντίγραφα. Σκοπός είναι να αποτραπεί το φαινόμενο της -συχνής στην πράξη- παράκαμψης των αποφάσεων για διακοπή πρόσβασης σε συγκεκριμένα ονόματα χώρου και υποτομείς χώρου (domain names - subdomains) ή/και διευθύνσεις διαδικτυακού πρωτοκόλλου (IP addresses) από τους διαχειριστές των παράνομων ιστοτόπων με τη χρησιμοποίηση νέων ονομάτων χώρου και υποτομικών χώρου (domain names and subdomains) ή/και νέων διευθύνσεων διαδικτυακού πρωτοκόλλου (IP addresses) που παρέχουν πρόσβαση στο περιεχόμενο του ιστοτόπου, η λειτουργία του οποίου είχε διακοπεί (αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας).

Παρόλο που η θέσπιση της -με τον ν. 4708/2020- νομοθετικής τροποποίησης συνέβαλε ακόμη περισσότερο στην καταπολέμηση της διαδικτυακής πειρατείας, ωστόσο δεν διασφάλιζε την αποτελεσματική προστασία των δικαιούχων σε πολλές περιπτώσεις όπου λόγω της φύσης και της κλίμακας της επικείμενης προσβολής, απαιτούνται άμεσα μέτρα, όπως ιδίως σε ζωντανές

Επιτροπή Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ICC

οπτικοακουστικές μεταδόσεις πολιτιστικών ή αθλητικών γεγονότων, οι οποίες προβάλλονται παράνομα.

Για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος έλαβε χώρα μια δεύτερη τροποποίηση του άρθρου 66Ε με το άρθρο 68 ν. 4761/2020 (Α' 248/13.12.2020), ο οποίος πρόσθεσε μία νέα παράγραφο 10Α στο άρθρο 66Ε ν. 2121/1993.

Θεσπίστηκε μια ειδική διαδικασία άμεσης λήψης προληπτικών μέτρων προστασίας για γεγονότα εθνικής ή διεθνούς τηλεθέασης που πρόκειται να μεταδοθούν ταυτόχρονα με τη διενέργειά τους, ιδίως ζωντανές μεταδόσεις πολιτιστικών ή αθλητικών γεγονότων, σε περιπτώσεις που επίκειται μεγάλης κλίμακας προσβολή αυτών μέσω του διαδικτύου. Με μία δεύτερη διάταξη (άρθρο 69 ν. 4761/2020) καθιερώθηκε επιπλέον ένα σύστημα επιφυλακής της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ) για την άμεση υποστήριξη του Μητρώου Ονομάτων σε περιπτώσεις που χρήζουν άμεσης και επείγουσας παρέμβασης, κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, δικαστικών αποφάσεων ή αποφάσεων της ΕΔΠΠΙ.

Χρήστες

Αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2020 και αναφορικά με τη συλλογική διαχείριση.

Συγκεκριμένα με τα α. 51 και 52 του ν. 4761/2020 (ΦΕΚ Α' 248/13.12.2020) τροποποιήθηκε το ρυθμιστικό πλαίσιο για τους φορείς της συλλογικής διαχείρισης. Σκοπός: η αποτελεσματικότερη ρύθμιση ορισμένων ζητημάτων και η συμπλήρωση κενών για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς της συλλογικής διαχείρισης. Ειδικότερα ρυθμίστηκε πιο αναλυτικά η διαδικασία με την οποία καθίσταται δυνατή η δραστηριοποίηση στην ελληνική επικράτεια τόσο των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης όσο και των ανεξάρτητων οντοτήτων διαχείρισης που έχουν εγκατάσταση σε άλλο κράτος μέλος, αλλά και στην ελληνική επικράτεια, ώστε να υπάρχει ασφάλεια δίκαιου. Προβλέφθηκε επίσης ότι οι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος οργανισμοί, οι οποίοι επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην ελληνική επικράτεια και να προβούν στη διαχείριση δικαιωμάτων που υπόκεινται σε υποχρεωτική συλλογική διαχείριση (δηλ. των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα α. 18, 35 και 49 ν. 2121/1993) θα πρέπει να λάβουν άδεια λειτουργίας από τον Υπουργό Πολιτισμού.

6. ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

(Σωκράτης Βερτέλλης)

α. Νομοθετικές εξελίξεις

Μετά την πρώτη έκδοση του παρόντος Οδικού Χάρτη ψηφίστηκε ο Νόμος 4624/2019 "Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις". Ουσιαστικά πρόκειται για το νομοθετικό κείμενο που ενσωματώνει στην ελληνική νομοθεσία τόσο τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (2016/679) όσο και τον Κανονισμό για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων (2016/680), με τον οποίο δεν ασχολείται η Επιτροπή.

Δεδομένου ότι ο ίδιος ο Κανονισμός επιτρέπει στα κράτη-μέλη να συμπληρώσουν σε ορισμένα σημεία τις διατάξεις του, ο Ν 4624/2019 έχει επιφέρει μερικές, σημαντικές τέτοιες διευκρινίσεις. Δεδομένου ότι μία ανάλυση των συμπληρώσεων αυτών βρίσκεται έξω από τους σκοπούς του Οδικού Χάρτη, θα αναφερθούμε επιγραμματικά μόνο στις πιο σημαντικές συμπληρώσεις που αφορούν στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον εργασιακό χώρο, καθώς είναι λογικό αυτές να απασχολούν περισσότερο τις επιχειρήσεις. Έτσι ο νέος νόμος προβλέπει:

1. Τη δυνατότητα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων εργαζομένων για τους σκοπούς της σύμβασης εργασίας, εφόσον είναι απολύτως απαραίτητο για την απόφαση σύναψης σύμβασης εργασίας ή για την εκτέλεσή της.

2. Εφόσον νόμιμη βάση επεξεργασίας των δεδομένων του εργαζομένου είναι η συγκατάθεσή του – λαμβανομένης υπόψη της εκ των πραγμάτων θέσης ισχύος του εργοδότη έναντι του εργαζομένου – προκειμένου να κριθεί ότι η συγκατάθεση δόθηκε ελεύθερα και όχι υπό το φόβο κυρώσεων λαμβάνονται υπόψη κυρίως: α) η εξάρτηση του εργαζομένου όπως προκύπτει από τη σύμβαση εργασίας και β) οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες δόθηκε η συγκατάθεση. Η τελευταία πρέπει να παρέχεται σε έγγραφη ή ηλεκτρονική μορφή και να διακρίνεται οπωσδήποτε από τη σύμβαση εργασίας. Εννοείται ότι ισχύει κανονικά κατά τα λοιπά η υποχρέωση ενημέρωσης του εργαζομένου σχετικά με τα δεδομένα που επεξεργάζεται ο εργοδότης καθώς και του σκοπού της επεξεργασίας ενώ δεν διατηρείται το δικαίωμα ανάκλησης της συγκατάθεσης.

3. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 9 παρ. 1 του ΓΚΠΔ η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της σύμβασης εργασίας επιτρέπεται, εάν είναι απαραίτητη για την άσκηση των δικαιωμάτων ή την εκπλήρωση νόμιμων υποχρεώσεων που απορρέουν από το εργατικό δίκαιο, το δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης και της κοινωνικής προστασίας.

4. Επίσης επιτρέπεται η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (και των ειδικών κατηγοριών) των εργαζομένων για τους σκοπούς της σύμβασης εργασίας βάσει συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

5. Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μέσω κάμερας κλειστού κυκλώματος (CCTV) εντός των χώρων εργασίας, ανεξάρτητα εάν αυτοί είναι δημοσίως προσβάσιμοι ή όχι, επιτρέπεται μόνο εάν είναι απαραίτητη για την προστασία προσώπων και αγαθών, ενώ τα δεδομένα που συλλέγονται με αυτόν τον τρόπο απαγορεύεται να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των εργαζομένων. Επιπλέον οι εργαζόμενοι πρέπει να ενημερώνονται εγγράφως για την εγκατάσταση και λειτουργία τέτοιου κυκλώματος.

6. Τέλος, να σημειωθεί ότι ως εργαζόμενοι νοούνται οι απασχολούμενοι με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ή σύμβαση έργου ή παροχής υπηρεσιών στο δημόσιο και στον ιδιωτικό φορέα, ανεξαρτήτως του κύρους της σύμβασης, οι υποψήφιοι για εργασία αλλά και οι πρώην απασχολούμενοι.

β. Παραβιάσεις, καταγγελίες, πρόστιμα

Δυστυχώς, εξακολουθεί κανείς να διαπιστώνει την έλλειψη πόρων και αρτιότερης οργάνωσης στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Ενώ αντίστοιχοι ξένοι φορείς (πχ. ICO στην Αγγλία ή CNIL στην Γαλλία) δημοσιεύουν ετησίως τα πεπραγμένα τους σε εκθέσεις όπου μπορεί κανείς να βρει ενδιαφέροντα στατιστικά στοιχεία σχετικά με υποθέσεις καταγγελιών, στην ιστοσελίδα της ελληνικής Αρχής, η πιο πρόσφατη έκθεση αφορά στο 2018! Έτσι οι πληροφορίες που βρίσκει κανείς σχετικά με τη δραστηριότητα της Αρχής, τις καταγγελίες και τα επιβληθέντα

πρόστιμα είναι εντελώς αποσπασματικές και ελλιπείς. Όμως, όσο θα βοηθούσε προς την κατεύθυνση της συμμόρφωσης των επιχειρήσεων η ύπαρξη ακριβών στοιχείων, αφού η γνώση του αριθμού των καταγγελιών και των αντίστοιχων προστίμων θα λειτουργούσε οπωσδήποτε αποτρεπτικά, ενάντια σε μία ενδεχόμενη παραβίαση του νόμου εκ μέρους ενός φορέα, τόσο η έλλειψη δεδομένων καθυστερεί αντιθέτως τα βήματα συμμόρφωσης, καθώς οι επιχειρήσεις – εσφαλμένως – αισθάνονται ότι δεν έχουν ακόμα κάτι να φοβούνται.

Θα πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμίσουμε ότι η αντίληψη αυτή είναι εντελώς λανθασμένη και ότι κανένας φορέας δεν βρίσκεται στο απυρόβλητο, αφού η Αρχή παρά τους περιορισμένους πόρους της οι οποίοι αναγκαστικά περιορίζουν και τον αριθμό ή το εύρος των ελέγχων, έχει ήδη προβεί στην επιβολή κάποιων, υψηλών για τα ελληνικά δεδομένα προστίμων. Έτσι, σύμφωνα με ανεπίσημες πηγές, μέσα **σε δυο χρόνια εφαρμογής του ΓΚΠΔ** και ελέγχου από την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, το συνολικό ποσό προστίμων που επιβλήθηκαν ανέρχεται σε 1.565.000 ευρώ, εκ των οποίων τα 728.000 ευρώ αφορούν αποκλειστικά παραβιάσεις του ΓΚΠΔ, ενώ οι **καταγγελίες** που υποβλήθηκαν στην Αρχή από την έναρξη εφαρμογής του ΓΚΠΔ έφτασαν τις 1996.

Ενδεικτικά και μόνο αναφέρουμε ότι στην εταιρεία ορκωτών λογιστών PWC επιβλήθηκε πρόστιμο 150.000 € επειδή διένειμε στους εργαζομένους της και τους εξανάγκαζε εμμέσως, δεδομένης της πλεονεκτικής θέσης της ως εργοδότη, να υπογράψουν “Δήλωση Αποδοχής Όρων Επεξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων” και νέες ατομικές συμβάσεις εργασίας κατά παράβαση του προηγούμενου νόμου 2472/1997. Ομοίως, επιβλήθηκε στον ΟΤΕ πρόστιμο 400.000 € για παραβίαση της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων καθώς χρήστες που είχαν εγγραφεί στο μητρώο αντιρρήσεων του άρ. 11 του Ν 3471/2006 εξακολουθούσαν να λαμβάνουν κλήσεις από εταιρίες προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών.